

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

دوشنبه، ۰۳ جنوری ۲۰۲۲

دوکتور نور احمد خالدی

اقوام عمده افغانستان

(متن سخنرانی در کلب هوس - دوازدهم دسمبر ۲۰۲۱)

ترک تباران

ترک ها، تورکها یا ترکتباران یکی از اقوام بزرگ و از ساکنین تاریخی افغانستان به شمار می روند. اوزبیکها و ترکمنها بخش عمده ترکتباران نفوس افغانستان را تشکیل داده در حالی که تعدادی (منجمله الفنستون، ۱۸۱۰م) هزاره ها و مغول ها را هم در جمله ترکتباران شامل می کنند. قیرغیزها، قزلباشها، ایماقها، ویغورها، و بیاتها را نیز می توان در جمله اقوام ترک تبار شامل نمود. اوزبیکها تخمیناً ۹ درصد و ترکمنها ۳ درصد نفوس افغانستان را می سازند (به جدول ضمیمه مراجعه شود). اکثریت نفوس ترک تباران از شمالشرق تا شمالغرب کشور (بدخشان، تخار، قندز، بغلان، سمنگان، بلخ، سرپل، جوزجان و فاریاب) متوطن می باشند. در ولایت های بادغیس، هرات، کابل و سایر مناطق نیز کتله های کوچک ترک تباران زندگی می کنند.

منشاء:

معلومات باستانشناسی و دی ان ای (ژنیتیک) مبنی بر آن است که ترکها که مردمان زراعت پیشه بودند در هزاره سوم ق م از شمال شرق چی وارد منگولیا شده و از آنجا شیوه زندگی مالداري و چرا را اختیار نموده در جستجوی چراگاههای بهتر به تدریج طی دوهزار سال بعدی بجانب آسیای میانه و جنوب آسیا مهاجرت کردند و این سرزمینها به وطن ترکتباران مبدل گردید که این مردم امروز شامل ویغورها، قیرغیزها، قزاقها، ازبکها، هزاره ها و ترکمنها هستند. آذربها و ترکها نیز در قطار ترکتباران در خارج از آسیای میانه هستند.

بعد از هجوم اعراب به آسیای میانه و آسیای جنوبی و جذب روز افزون جنگجویان ترک در اردوهای عرب و دولتهای محلی ترکتباران قدرت گرفته دو لتهای متعدد و پیهم خود را از بحیره آرال در

شمال تا بحیره عرب در جنوب و از بنگال تا ترکیه امروزی ایجاد کردند. سلسله های غزنوی، مملوک، تغلق، سلجوقی، خوارزمشاهی، تیموری، شیبانی، بابری (مغولی هند)، صفوی، جنیدی بخارا، افشاری، زندیه، قاجار همه ترکتبار بودند. اولین دولت ترکتبار بنام "گوگ ترک" در حوزه کوههای التای در مجاور مغولستان، چین و روسیه میباید تا بحیره اورال زمانی ایجاد میشود که یفتلیها در افغانستان و ساسانیها در فارس حکومت میکردند.

اولین دولتهای اسلامی در خراسان و آسیای میانه از مهارت رزمی، اسپ سواری، تیراندازی و هنر جنگی ترکها در اردوهای خود استفاده کرده و ترکان به آسانی دین اسلام را قبول کردند. غلامان ترکتبار در اردوهای طاهری، صفاری و سامانی به درجات قوماندانی رسیده به چهره های بانفوذی مبدل شدند. از آنجمله است الپتگین، سبکتگین و محمود غزنوی که از قوم اوغوز ترکمن بودند در غزنی مستقر شده و اولین دولت مقتدر با حاکمیت ترکتباران را در اواخر هزاره اول میلادی در سرزمینهای جنوب هندوکش، آسیای میانه و ایران امروزی ایجاد کرده سر آغاز مهاجرتهای ترکتباران به جنوب غرب آسیا گردیدند. متعاقب آنها این پروسه توسط سلجوقیان گسترش یافته تا اناتولیا ادامه میابد و بعدها با ایجاد امپراتوری ترکتبار تیموری به مرکزیت سمرقند و بعداً به مرکزیت هرات نفوذ ترکتباران وسیعتر شده تا جاییکه ترکیه امروزی در خرابه های امپراطوری بیزانس تولد میشود.

تعداد زیاد ترکتباران و تاجیکها بعد از اشغال آسیای میانه و سقوط دولتهای ترکتبار سمرقند و بخارا بدست روسهای تزاری به ولایت ترکستان افغانی در شمال هندوکش مهاجرت کردند. همچنان بعد از انقلاب بلشویکی اکتوبر ۱۹۱۷ در روسیه، و در سالهای جنگهای باسچی بار دیگر تعداد زیاد ترکتباران و تاجیکها به ولایت شمال افغانستان مهاجرت کردند.

اخیراً بشیر اوزترک در صفحه فیسبوک شورای ترکتباران در عکس العمل به اظهارات غلط پوتین و رحمانوف در مورد نفوس تاجیکها نوشته است که "ترکها بیشتر از تاجیک ها اند!" و پوتین و رحمانوف از لایه های درون اجتماعی مردم افغانستان ناآگاه و جاهل اند!

او مینویسد که سالهاست خرسهای قطبی (پوتین و امثال آن) با سیاست های شوم و نامیمون شان، در پی هویت زدایی و تقلب کاری روان هستند. در این اواخر پوتین- رحمانوف ناآگاه از لایه های درون اجتماعی مردم افغانستان، ۴۷٪ این مردم را تاجیک قلمداد کردند. این درحالیست که ۳۰٪ این ارقام را تورک های پارسی گو تشکیل می دهند

. از این ۴۷٪ که ۳۰٪ ترکان پارسی گو را بیرون کنیم، تاجیک ها ۱۷٪ مردم افغانستان را شامل می شوند. اما چرا اینها در پی حذف هویت ترکان پارسی گو هستند؟ تقلب کاری و جعل هویت قومی تا بکی؟ تا جایی که دیده می شود، پوتین رحمانوف از لایه های درون اجتماعی مردم افغانستان ناآگاه و جاهل هستند!

به گونه مثال لایه های درون اجتماعی مردم ولایت بغلان را در تحقیق و ریسرچ زیر ببینید و بعد بر سایر ولایات افغانستان مقایسه نمایید:

طوریکه احصائیه و موقعیت جغرافیایی ولایت بغلان نشان می دهد تقریباً ۸۰ درصد مردم بغلان تُرک اند، به شرح ذیل:

۱- **ولسوالی دوشی:** اقوام کایی ها (دوستی، خواجه زید، زارغه و کنده سنگ، کرو و... که از نسل کای های سلجوقی اند)، نیکپی، توقلوق، لرخابی ها و تمام پنج قوم همه ترک اند، به زبان دری تکلم می کنند و ۸۰ درصد نفوس این ولسوالی را تشکیل می دهد.

۲- **ولسوالی خنجان:** اقوام آلیگ، دالغان، گره ای (محب، نوکر، چاکر) آتش الغو و کهگدای که ترک هستند، به زبان دری صحبت می کنند و ۷۰ درصد نفوس این ولسوالی را تشکیل می دهد.

۳- **ولسوالی های اندراب:** اقوام ابکه، ساکایی، قوزی، دهله، جوی کند، قورغولی و لرخابی ها که ترک هستند و پارسی گو و ۶۵ درصد نفوس این ولسوالی ها را تشکیل می دهد.

۴- **ولسوالی تاله و برفک:** اقوام کرم ایلی، علی جم که ترک هستند و ۹۵ درصد نفوس این ولسوالی را تشکیل می دهد و همه پارسی گو هستند.

۵- خوست و فرنک: درین ولسوالی تمام اقوام به دو نام یاد می شوند، ترک و تاجیک که ترک ها ۸۰ درصد نفوس را تشکیل می دهد و تاجیک های این ولسوالی نیز از طایفه بیگ ها و کایی ترک هستند که خودشان از ترک بودنشان نمی دانند.

۶- ولسوالی نهرین: اقوام کوهگدای (کوکه دای - کاکادای)، قوزی، قورغولی، تول، سجان، جوی کند، دهله، دره ای و اوسیرنه که ترک هستند و دری گو و ۸۰ درصد نفوس این ولسوالی را تشکیل می دهند.

باوجود اینکه صنعت قالین و گلیم محصول زحمت ترکتباران افغانستان است اما اینها یکی از محروم ترین و عقب مانده ترین اقوام افغانستان به شمار می روند. به نوشته نقیب الله عبید "عمده ترین دلیل عقب ماندگی و محرومیت این قوم بزرگ را در نبود ظرفیت سیاسی نمایندگان سیاسی شان و در سیاست های تبعیض آمیز دولت مرکزی جستجو کرد...

بطور مثال در استخدام کارکنان دولتی سهم این ملت کمتر از ۲ فیصد می باشد، آن هم در پایین ترین بست و رتبه ها، از ۱۲۰ ریاست وزارت مالیه یکی از آن هم از قوم ترک تبار نیست. وزارت های که تشکیلات مرکزی شان بیشتر از ۵۰۰ است، ۱۰ ترک تبار را نمی توان یافت. تقریباً نیم فیصد بست های ۱، ۲، ۳ را ترک ها تشکیل می دهند. این خود نیز بیانگر سیاست های تبعیض آمیز دولت مرکزی و نبود ظرفیت سیاسی در رهبری و نمایندگان سیاسی ترک ها می باشد (نقیب الله عبید، پتانسیل ملی و بین المللی ترکتباران افغانستان ۱۳۹۵)".

از چهره های معروف ازبک در حکومت شاهمی و جمهوری داوود خان اسم محمد خان جلالر و غلام محمد بیلاقی استاد پوهنچی اقتصاد و رییس بانک صادرات بخاطر می آیند.

ترکتباران افغانستان نقش مهمی در تاریخ باستان این سرزمین و حوادث چهل سال اخیر بازی کرده اند. از سلسله های باستانی ترکتبار می توان از غزنویان، تیموریان هرات و دولت بابر کابل یاد آوری کرد.

در حوادث سیاسی و نظامی چهل سال اخیر از نقش برجسته جنرال عبدالرشید دوستم و همقطاران او در تنظیم "جنبش ملی" می توان یادآوری نمود. ظهور دوستم اول در حمایت از داکتر نجیب الله، بعد در سقوط او، متعاقباً سهم او و ملیشه های مشهور به "گلم جمع" او در جنگهای تنظیمی، حکومت خودمختار در صفحات شمال در سالهای ۹۶-۱۹۹۲م، همکاری با امریکاییها در ختم حاکمیت طالبان در شمال کشور در ایتلاف با عطا محمد نور و محمد محقق و بالاخره به حیث معاون اول ریاست جمهوری در دوره اول ریاست جمهوری اشرف غنی به یقین ترکتباران کشور را از انزوای سیاسی

خارج نمود. اما متأسفانه این نقش به عوض آنکه "جنبش ملی" را به یک نیروی انسجام دهنده سیاسی و اجتماعی اقوام ترکتبار کشور مبدل نموده سبب ارتقای سطح زندگی و رفاه ترکتباران گردد، به بزرگ نمودن کیش شخصیت دوستم و زر اندوزی شخصی و فامیلی او محدود شده فرصتهای تاریخی از دست رفت.

داکتر عظیم خنجانی رهبر شورای انسجام ترک های افغانستان برای درج هویت ترک در تذکره های الکترونیکی یک دهه مبارزه کرد و روز های تیره و تاریک را تجربه کرد در نتیجه پیروز شد و هویت ترک رسماً درج تذکره های الکترونیکی گردید .

یک دهه مبارزه او و دستاورد هایی که نصیبش شد، بیانگر این نکته است که محرومیت ها نباید سبب دست کشیدن از کار شود و محرومیت ها نباید مانع خیال های بزرگ شود. او با یک دهه مبارزه شبانه روزی اش برای تمامی جوانان این سرزمین گوش زد کرد که هر موفقیت بزرگ محصول پشت کار و مبارزه دوام دار است و نباید یک لحظه هم دست از آرمان های خویش کشید. در یک اعلامیه این شورا آمده است که:

#وطن دوستی از ویژگی های بارز ترک هاست!

حس وطن دوستی مانند روح در کالبد ما ترک ها دمیده شده است؛ وطن ناموس ماست، پرچم وطن چادر عفت و عزت ماست، تا جان در تن داریم برای دفاع از وطن و پرچمش مبارزه می کنیم .

افغانستان امروز یادگار مدنیت و تمدن نیاکان ما ترکهاست؛ #قلعه بست در هلمند و #چهل زینه در قندهار، بازار سرپوشیده قندهار، #ارگ هرات، بالاحصارکابل و منار #جام غور، منارهای غزنی و باغ های سلطنتی غزنی، باغ #بابر و شهر جلال آباد در ننگرهار یادگار جلالالدین محمد اکبر و گنجینه #باختر در جوزجان نماد مدنیت و تمدن ماست که همچنان پا برجاست و امروز هویت ملی ما در محور آن تعریف می شود.

قریب به یک دهه مبارزه برای ثبت هویت ما(ترک) در تذکره های الکترونیکی و تقویت حکومتداری الکترونیکی و تامین عدالت اجتماعی و اخوت و برادری نمونه ای بارز از تعهد ما ترک ها در جهت تحکیم وحدت و تقویت روند ملت سازی در کشور است . اکنون نیز بر ما ترک هاست تا بیشتر از پیش در پرتو دین اسلام از این جغرافیا و ارزش هایش حراست و پاسداری کنیم.

پایان

جدول ضمیمه: تخمین فیصدی های ترکیب قومی نفوس افغانستان توسط مؤلفین و منابع مختلف

مجموع (درصد)	سایر	اوزبیک	هزاره	تاجیک	پشتون	منبع	مؤلف
۱۰۰	۱۰	۶	۹	۱۲,۴	۶۲,۷۳	بنیاد واک ناروی ۱۹۹۹	سروی و تحقیق شش ساله
۱۰۰	۴	۳	۳	۳۰	۶۰	افغانستان ۱۹۶۰	مکس کلومبرگ
۱۰۰	۹,۹	۶	۹	۱۲,۴	۶۲,۷	تولد مجدد، افغانستان و طالبان/لندن ۱۹۹۸	ویلیام میلی
۱۰۰	۱۰	۵	۵	۲۰	۶۰	جغرافیای دنیا چاپ پنجم ایران	محم محبوب و ف. باوری
۱۰۰	۱۱,۴	۸,۶	۸,۶	۱۸,۶	۵۲,۸	نفوس جهان ۱۹۸۱/اتحاد شوروی	پروفیسور سی.ا. بروک
۱۰۰	۲۰			۲۰	۶۰	افغانستان-کابل ۱۹۵۵	پروفیسور محمد علی
۱۰۰	۴۰				۶۰	زبان ملی افغانستان/اتحاد شوروی ۱۹۶۴	پروفیسور اسلانوف
۱۰۰	۱۱	۶	۹	۱۲	۶۲	سستم فدرالی در افغانستان/پاکستان ۲۰۰۰	محمد انعام واک
۱۰۰	۱۳	۸	۸	۲۱	۵۰	پاکستان ۱۹۹۵	شماره ۴۲ - ۴۳ جریده افغان ملت
۱۰۰	۱,۹	۸	۲,۷	۲۸,۷	۵۸,۷	تاریخ و ایجاد افغانستان/لندن ۱۹۸۰	عبدال احمد المیر
۱۰۰	۱۷			۱۳	۷۰	تاریخ و ایجاد افغانستان/ایران ۱۹۸۷	عبدالعظیم ولیان
۱۰۰	۳۰			۲۰	۵۰	مجله سخن	علی اکبر جعفریان
۱۰۰	۱۶	۷	۶	۲۵	۴۶	افغانستان ۱۹۷۳ آمریکا	لوی دوبری
۱۰۰	۱۲	۶	۱۹	۲۵	۳۸	افغانستان ۱۹۹۷ آمریکا	ورلد الماناک
۱۰۰	-۳۵ ۴۵				۶۰	زبان های بزرگ دنیا ۱۹۸۷	مکینزی
۱۰۰	۱۴	۸	۱۰	۲۳	۴۵	افغانستان	انتونی
۱۰۰	۹	۹	۱۳	۲۷	۴۲	Fact Book	سی.ای.ای
۱۰۰	۶,۷	۱۰	۱۱,۶	۱۶,۳	۵۵,۴	نتایج نشر شده انتخابات	انتخابات ۲۰۰۴ ریاست جمهوری [۱]
۱۰۰	۵,۷	۱۲	۱۲,۲	۲۶,۴	۴۳,۷	اکادمی ۲۰۱۶	دکتور نور احمد خالدي
					۵۵%		متوسط

[۱] حامد کرزی (پشتون) ۵۵,۴ درصد، یونس قانونی (تاجک) ۱۶,۳ درصد، محمد محقق (هزاره) ۱۲,۲ درصد، عبدالرشید دوستم (ازبک) ۱۲ درصد

Bibliography

مأخذ:

سید محمد رضا علوی، منتشره ۱۶/۱۲/۱۳۹۱ جریده انترنتی سادات افغان /

!(http://sadataefghan.persianblog.ir/post/۶

شیخ نظر علی موحدی کیسوی" در ارجوزهی با عنوان "قصیده افغانستان"،

گرشستانی "ضرورت شناخت هویت ملی و تاریخی جامعه هزاره" شماره سوم (صص: ۳۹ و ۲۱ و ۴۰)،

بابر نامه، متن انگلیسی ترجمه انت سوزانا بیوریچ، لندن ۱۹۲۲،

شباهتهای نژادی اقوام افغانستان، مجله پلوس وان، ۲۰۱۲م و برنامه پرکار بی بی سی (یوتوب)

Haber M, Platt DE, Ashrafian Bonab M, Youhanna SC, Soria-Hernanz DF, Martínez-Cruz B, et al. (۲۰۱۲) Afghanistan's Ethnic Groups Share a Y-Chromosomal Heritage Structured by Historical Events. PLoS ONE ۷(۳): e۳۴۲۸۸. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0034288>

Salter-Townshend, Michael, and Simon Myers. "Fine-scale inference of ancestry segments without prior knowledge of admixing groups." *Genetics* ۲۱۲,۳ (۲۰۱۹): ۸۶۹-۸۸۹.

Forensic features and genetic legacy of the Baloch population of Pakistan and the Hazara population across Durand-line revealed by Y chromosomal STRs

Atif Adnan, Shao-

Qing Wen, Allah Rakha, Rashed Alghafri, Shahid Nazir, Muhammad Rehman, Chuan-Chao Wang, Jie Lu,

bioRxiv ۲۰۲۰,۱۱,۲۱,۳۹۲۴۵۶; doi: <https://doi.org/10.1101/2020.11.21.392456>

Now published in *International Journal of Legal Medicine* doi: [10.1007/s00414-021-2591-2](https://doi.org/10.1007/s00414-021-2591-2)

Journal of Genetics (2019) 98:43 © Indian Academy of Sciences
<https://doi.org/10.1007/s12041-019-1093-2> RESEARCH ARTICLE
Investigating the West Eurasian ancestry of Pakistani Hazaras RANAJIT DAS
and PRIYANKA UPADHYAI

نقيب الله عبید، پتانسيل ملی و بين المللی ترکتباران افغانستان ۱۳۹۵

Babur, The Bābur-nāma in English. Translated by Annette Susannah Beveridge. ۱۹۲۲. <https://www.gutenberg.org/files/44708...>
Bacon, Elizabeth E., "The Inquiry into the History of the Hazara Mongols of Afghanistan." ۱۹۵۱ <http://184,73,243,18:8080/jspui/bitst...>
Haber, Marc, et al. "Afghanistan's Ethnic Groups Share a Y-Chromosomal heritage Structure by Historical Events.," PLoS ONE 7 no. 3 (2012): <https://journals.plos.org/plosone/art...>
"Hazaras," Minority Rights Group International, <https://minorityrights.org/minorities...>
Monsutti, Alessandro, "Hazara ii: History," Encyclopedia Iranica, last updated March 20th, 2012. <http://www.iranicaonline.org/articles...>
Mousavi, Sayed Askar. The Hazaras of Afghanistan: An Historical, Cultural, Economic and Political Study. ۱۹۹۸.
Samreen, Farha. "The Hazaras of Afghanistan in Mughal Times," Proceedings of the Indian History Congress 70 (2009-2010): 821-829. Zawisza, Kathryn. "Genghis Khan's Family Reunion: A Study of Hazara Unity in Afghanistan." Academic Forum 24 (2006): 40- <https://hsu.edu/uploads/pages/2006-Va...>
Zerjal, Tatiana, et. al. "The Genetic Legacy of the Mongols," American Journal of Human Genetics, 72 no. 3 (2003): 717-721 <https://www.sciencedirect.com/science...>
Zucchini, David and Fatima Faizi, "They are Thriving After Years of Persecution but Fear a Renewed Taliban Deal," New York Times, March 27th, 2019. <https://www.nytimes.com/2019/03/27/wo...>